

O NIEKTÓRYCH WIKTYMOLOGICZNYCH ASPEKTACH OCHRONY KARNO-PRAWNEJ ŚRODOWISKA NATURALNEGO UKRAINY

W artykule są omawiane zagadnienia dotyczące ochrony środowiska naturalnego odzwierciedlone w ustawodawstwie Ukrainy dotyczącym odpowiedzialności karnej. Wyznaczono główne problemy w tej dziedzinie i opracowano naukowo uzasadnione działania skierowane na udoskonalenie mechanizmu prawnego zaznaczonej tematyki badawczej.

Słowa kluczowe: ochrona prawna, wiktyimizacja, naturalne środowisko, mechanizm prany, ustawa o odpowiedzialności karnej, ofiara przestępstwa, poszkodowany w wyniku przestępstwa, sankcje karne.

ON SOME VICTIMOLOGICAL ASPECTS OF CRIMINAL LAW OF ENVIRONMENTAL PROTECTION IN UKRAINE

The article considers the issues of legal protection of the environment enshrined in the law of Ukraine on criminal liability, the basic problems in this direction and designed research-based activities aimed at improving the legal mechanism on the designated research topic.

Keywords: legalprotection; viktymnist; crime; environment; legalframework; lawoncriminalliability; victimofcrime; thevictimof a crime; criminalpenalties.

ПРО ДЕЯКІ ВІКТИМОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА В УКРАЇНІ

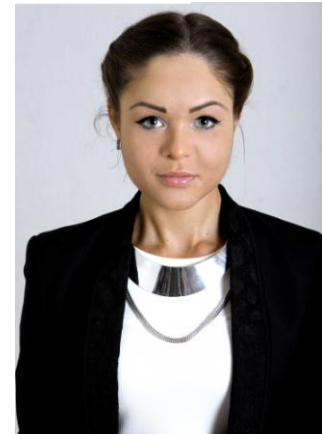
В статті розглянуті питання правової охорони навколишнього середовища, що закріплені в законі України про кримінальну відповідальність, визначені основні проблеми у цьому напрямі та розроблені науково обґрунтовані заходи, спрямовані на удосконалення правового механізму з означеної тематики дослідження.

Ключові слова: правова охорона; віктимність; злочин; навколишнє середовище; правовий механізм; закон про кримінальну відповідальність; жертва злочину; потерпілий від злочину; кримінальне покарання.

Постановка проблеми. Відповідно до вимог ст. 50 Конституції України, кожен має право на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди [1]. А в ст. 66 Основного закону зазначено, що кожен зобов'язаний не заподіювати шкоду природі та відшкодувати завдані ним збитки.

У чинному законодавстві України визначені різні форми та засоби юридичної відповідальності за вчинення правопорушень. У контексті змісту віктимологічного запобігання злочинам мова, у першу чергу, ведеться про кримінально-правові засоби охорони такого об'єкта, як довкілля. Зокрема, розділ VIII Особливої частини КК України закріплено низку складів злочинів, що посягають на довкілля (ст. ст. 236-254) [2].

Суспільна небезпека зазначених злочинів полягає у тому, що шляхом злочинних дій чи бездіяльності винною особою (чи осіб у співучасті) вчинюється посягання на навколишнє середовище, а також заподіюється шкода здоров'ю людей, тваринному і рослинному світу та довкіл्लю. Як з цього приводу влучно зауважив Г.Й. Шнайдер, гори сміття, забруднення води та повітря, відсутність боротьби із шумом, розбазарювання енергії, ріст дратуючих факторів вже самі по собі є злочинами проти навколишнього середовища [3, с. 214].

Anastasia Dzhuzha

*docent Katedry
Kryminologii oraz
Prawa Karnego
Wykonawczego
Narodowa Akademia
Spraw Wewnętrznych
doktor nauk prawnych,
(m. Kijów, Ukraina)*

Такої ж думки небезпідставно дотримуються й вітчизняні фахівці, які вважають, що сучасну екологічну ситуацію в Україні можна охарактеризувати як кризову, яка складалась протягом тривалого часу через нехтування об'єктивними природними чинниками, неконтрольоване, нераціональне використання природних ресурсів, істотну деформацію екологічної свідомості суспільства [4, с. 233].

При цьому, як встановив О.Ю. Юрченко, 15% території України перебуває у критичному екологічному стані [4, с. 233]. Більш того, деякі ділки роблять на цьому прибутковий бізнес, який трагічно закінчується для людей (прикладом можуть слугувати події 2016 року, що мали місце на Львівському сміттєзвалищі, у результаті яких загинуло декілька рятувальників Державної служби надзвичайних ситуацій) [5, с. с. 5].

Виходячи із зазначеної суспільної небезпеки, що посягають на довкілля та в цілому на навколишнє середовище, законодавець відніс природне середовище і природні ресурси (власне, навколишнє середовище) до об'єктів національної безпеки (ст. 3 Закону України «Про основи національної безпеки») [6]. Згідно із Законом України від 21 грудня 2010 р. «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» пріоритетом цієї стратегії повинно бути обов'язкове врахування екологічної складової при складанні стратегій, планів і програм розвитку України, впровадження екологічного управління на підприємствах, екологізація господарської діяльності [7]. При цьому найбільшою суспільною небезпекою є діяльність, яка підпадає під характеристику злочинної. Більш того, екологічна сфера віднесена Законом України «Про основи національної безпеки України» до основних напрямів державної політики з питань національної безпеки України (ст. 7).

Отже, навколишнє середовище в Україні відноситься до пріоритетних об'єктів правової охорони, враховуючи, що від злочинних посягань на нього не тільки суспільно небезпечні наслідки для природи, тваринного і рослинного світу, тощо, але й здоров'я людей. Крім цього, протиправна діяльність у цій сфері виступає одним із чинників віктимізації населення (вірогідності стати жертвою злочину) [8, с 240-256].

Зазначені обставини й обумовили вибір об'єкта та предмета даної наукової статті, а також визначили її основне завдання – з'ясувати зміст окремих віктимологічних аспектів кримінально-правової охорони навколишнього природного середовища та розробити науково обґрунтовані шляхи їх вирішення по суті.

Стан дослідження. Як показали результати вивчення наукової літератури, питання віктимологічних аспектів кримінально-правової охорони навколишнього природного середовища знаходиться у центрі уваги вітчизняних і зарубіжних учених як кримінального права так і кримінологів. При цьому найбільш активно та продуктивно у даному напрямі працюють такі із них, як: Ю.В. Баулін, О.М. Бандурка, В.І. Борисов, В.В. Василевич, Ф. Верхам, М. Вольфганг, Г. Гентіх, В.В. Голіна, Б.М. Головін, О.М. Джу́жа, І. Драпкін, А.П. Закалюк, П.С. Дагель, В.А. Дубрівний, В.О. Коновалов, В.С. Мінська, Є.М. Моїсеєв, О.М. Литвинов, С.В. Полубінський, В.Я. Рибальська, В.О. Туляков, Е. Фаттах, Л.В. Франк, М. Фрей, Г.Й. Шнайдер, В.І. Шакун та ін.

Зазначені та інші наукові розробки віктимологічного характеру й склали методологічне підґрунтя цієї наукової статті.

Виклад основних положень. Як зазначив О.О. Лапін, забезпечення соціально доступного контролю над вітчизняною злочинністю не може бути ефективним без першочергового вирішення проблеми безпеки особи, суспільства, держави від злочинних посягань. Компетентність цього процесу передбачає розвиток ідеї забезпечення кримінологічної безпеки. Під такою в широкому змісті слова розуміється сукупність політичних, ідеологічних, економічних соціально-психологічних, правових та інших заходів, що розробляються та здійснюються компетентними державними та громадськими структурами, а також громадянами, по-перше, по недопущенню (запобіганню) злочинних посягань на права особи, суспільства, держави, а по-друге, по захисту від таких посягань [10, с. 9].

Враховуючи зазначене та зміст віктимологічного запобігання [9, с. 105-123], варто у зв'язку з цим з'ясувати сутність поняття «навколишнього природного середовища».

Відповідно до вимог ст. 5 Закону України від 25 червня 1991 року «Про охорону навколишнього природного середовища» навколишнє природне середовище – це сукупність природних і природно-соціальних умов та процесів, природні ресурси, як залучені

в господарський обіг, так і невикористовуванні в економіці в даний період (земля, надра, вода, атмосферне повітря, ліс та інша рослинність, тваринний світ), ландшафти та інші природні комплекси [11].

Під охороною навколишнього природного середовища, включаючи засоби віктимологічного запобігання злочинам, розуміють здійснення державою політики, спрямованої на збереження безпечного для існування живої та неживої природи навколишнього середовища, захисту життя і здоров'я населення від негативного впливу, зумовленого забрудненням навколишнього природного середовища, досягнення гармонійної взаємодії суспільства та природи, охорону, раціональне використання і відтворення природних ресурсів [12, с. 530].

Як показало вивчення наукової літератури, поряд з терміном «навколишнє природне середовище» у ній вживається термін «природне середовище» та «довкілля». При цьому під природним середовищем учені розуміють ту частку земної природи, яка безпосередньо пов'язана з життям і господарською діяльністю людини [13, с. 15], а під довкіллям – природні умови оточення, у якому існує жива істота, організм [14, с. 178]. І хоча, як вірно зауважив А.М. Шульга, ці терміни є в цілому однаковими за своїм етимологічним значенням [13, с. 15], між ними є окремі відмінності. Зокрема, якщо природне середовище включає природні тіла і природні процеси, що взаємодіють з людиною в процесі виробничої і невиробничої діяльності, то в оточуюче середовище – довкілля – входять окрім природного середовища, штучно створені людиною матеріальні компоненти, явища і процеси [13, с. 15].

Отже, не розширюючи в цілому дискусію з означеної проблематики, позаяк це не входить у зміст предмета даного дослідження, варто визнати, що поняття «навколишнє природне середовище» є більш об'ємним по суті та значенню від інших вживаних у науці та у законодавстві термінів («екологія»; «водний фонд»; «об'єкти природно-заповідного фонду» та інші [15, с. 194-460], що й стало вирішальним ари виборі об'єкта цієї наукової розробки. При цьому, враховуючи, що одним із елементів предмета вивчення кримінологічної віктимології є віктимологічна характеристика жертв (потерпілих від злочинних (а, не інших протиправних) посягань, а також соціальні та особистісні (об'єктивні і суб'єктивні) причини й умови, що сприяють становленню потерпілих [9, с. 22-23], досить важливо з'ясувати зміст у цілому кримінологічної характеристики злочинів, що посягають на навколишнє природне середовище, які у чинному КК України знайшли своє відображення у розділі VIII Особливої частини, хоча й в дещо усіченому (обмеженому, звуженому, поверховому тощо) вигляді – «Злочини проти довкілля», що, зокрема відноситься до головного детермінант, що обумовлюють вчинення злочинів проти навколишнього природного середовища, позаяк у чинній редакції зазначений розділ КК та розміщені в ній статті Кодексу не враховують усіх системо утворюючих елементів цього поняття та не дозволяють на віктимологічному рівні вести ефективну діяльність по запобіганню злочинам у зазначеній сфері боротьби із злочинністю.

Такий висновок, зокрема, можна зробити, якщо виходячи із змісту поняття «злочини проти довкілля», що сформульоване науковцями (сукупність суспільно небезпечних діянь, які завдають шкоди навколишньому середовищу, створюють загрозу біологічним і фізичним основам існування людства та екосистеми [4, с. 234], а також із структури розділу VIII Особливої частини КК, у якому в основному визначені майже всі об'єкти правової охорони, що входять у систем у ознак, які визначають зміст поняття «навколишнє природне середовище» (ст. 5 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» [11]).

Як показало вивчення наукової літератури, кримінологічну характеристику злочинів проти довкілля складають рівень, структура та динаміка її показників [4, с. 234]. Зокрема, по даних спеціальних кримінологічних досліджень, рівень цих злочинів в Україні характеризується зростанням даного виду злочинів. Так, тільки за останні 10 років було зареєстровано від 1200 до 2060 злочинів у сфері довкілля та виявлено від 1200 до 1750 злочинців [4, с. 234-235]. При цьому, якщо у 2002 р. (І звітному році з часу прийняття КК України 2001 р. [2]) у загальній структурі засуджених за злочини проти довкілля складала 1,4% [16, с. 37], то у 2014 р. – 0,8 % [17, с. 26]. І ці тенденції стали визначальними та зберігались і у 2015-2016 р.р. та склали вже більше 1% [18]. Відомими для широкого загалу тільки у 2016 р. стали суспільно небезпечні наслідки недотримання правил екологічної

безпеки у м. Ізмаїл Одеської області, річкові забруднення у Черкаській та Чернігівських областях, інші посягання та об'єкти навколишнього середовища, жертвами яких стали пересічні громадяни України, рибні запаси та інші природно-заповідні форми) [19].

Більш того, як вірно зауважив О.Ю. Юрченко, злочинність у цій сфері характеризується високим ступенем прихованості порушень законодавства України про охорону природи [4, с. 235]. Зокрема, за даними учених, рівень латентності злочинів проти довкілля сягає близько 95%. І пояснити це можна як недоліками в діяльності правоохоронних та судових органів, так і недостатнім контролем за дотриманням вимог законодавства, правовим нігілізмом населення, корупційними схемами тощо [4, с. 235], що, без сумніву, необхідно враховувати при розробці та обґрунтуванні віктимологічних заходів по запобіганню цим суспільно небезпечним посяганням.

Саме тому, мабуть, можна пояснити той факт, що питома вага цих злочинів, розпочинаючи з 1991 р. [20, с. 26] по даний час є незаконною (від 0,5% до 1% у структурі загальної злочинності), а їх динаміка значно коливається залежно від конкретного виду злочинів [4, с. 235].

Як свідчить практика, переважну кількість цих злочинів становлять: а) незаконна порубка лісу – 47%; б) незаконне полювання – 25% в) порушення правил охорони надр – 16; г) незаконне зайняття рибним, тваринним або іншим водним добувним промислом – 28%; г) проведення вибухових робіт з порушенням правил охорони рибних запасів – близько 43% у загальній структурі злочинів довкілля [4, с. 235].

За мотивацією та метою вчинення злочинів проти довкілля науковці класифікують їх на: 1) корисливі злочини, що вчиняються з метою отримання прибутку чи матеріальної влади (до них відносяться: незаконна порубка лісу (ст. 246 ККК); незаконне за добувним промислом (ст. 249 КК) та ін.); 2) екологічні злочини, що вчиняються посадовими особами внаслідок невиконання ними екологічного законодавства (забруднення водою та атмосферного повітря (ст. 240 КК, ст. 241 КК); забруднення моря речовинами, шкідливими для здоров'я або живих ресурсів моря, порушення законодавства про континентальний шельф України (ст. ст. 243, 244 КК); 3) необережні злочини, до яких належать: необережне пошкодження лісу (ст. 246 КК); забруднення водних об'єктів чи атмосферного повітря (ст. ст. 240, 241, 253) [4, с. 235].

Висновок. Отже, злочин проти довкілля, як правильно з цього приводу зробив висновок О.Ю. Юрченко, є дуже небезпечним явищем за своїми недоліками, які можуть виявлятися через багато років та спричиняти значну шкоду природі і людству [4, с. 235]. Ще більш категорично у зв'язку з цим зауважили зарубіжні фахівці, які доводять, що руйнування нашої планети людиною – це дійсно серйозне питання XXI століття. І хоча глобальні причини природних руйнувань знаходяться поза проблематики злочинності, тим не менше деякі зусилля та збільшення руйнувань пояснюється й впливом деяких злочинів, діючих від імені держави, великих корпорацій або традиційного кримінального світу [21, с. 231].

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України : станом на 21 березня 2016 року. – Х.: Право, 2016. – 68 с.
2. Кримінальний кодекс України: зі змінами та доповненнями станом на 20 березня 2016 року / уклад. та підгот. В.І. Тютюгін. – Х.: Право, 2016. – 308 с.
3. Шнайдер Г.Й. Криминология: Пер. с нем. / подобц. ред. И с предисл. Л.О. Иванова. – М.: Издательская группа «Прогресс» – «Универсал», 1994. – 504 с.
4. Криминологія : підручник / В. В. Голіна, Б. М. Головін, М. Ю. Валуська та ін. ; за ред. В. В. Голіни, Б. М. Головіна. – Харків : Право, 2014. – 440 с.
5. Байвидович О., Касьянова И. Кто и сколько зарабатывает на мусоре киевлян // Вести. – 2016. – С. 5. – 22 июня.
6. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.2003 року № 964-IV // Офіційний вісник України від 01.08.2003. – К., 2003. – № 39. – Ст. 351.
7. Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року: Закон України від 21 грудня 2010 року // Офіційний вісник України від 24.01.2011. – К., 2011. – № 3. – Ст. 158.

8. Потерпілий від злочину: міждисциплінарне правове дослідження / За заг. ред. Ю.В. Бауліна, В.І. Борисова. – Х.: Вид-во Кроссруд, 2008. – 364 с.
9. Кримінологічна віктимологія : навч. посіб. / Є. М. Моїсєєв, О. М. Джу́жа, В. В. Василевич та ін. ; за заг. ред. О. М. Джу́жі. – Київ : Атіка, 2006. – 352 с.
10. Лапин А.А. Стратегия обеспечения криминологической безопасности личности, общества, государства и ее реализация органами внутренних дел: монография / А.А. Лапин; под ред. С.Я. Лебедева. – М.: ЮНИТИ-ДАНА: Закон и право, 2012. – 252 с.
11. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 року № 1265-XII // Відомості Верховної Ради України від 08.10.1991. – К., 1991. – № 41. – Ст. 546.
12. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / За заг. ред. О.М. Джу́жі, А.В. Савченка, В.В. Чернея. – К.: Юрінком Інтер, 2015. – № 7. – 1063 с.
13. Шульга А.М. Злочини проти довкілля. Питання кваліфікації: науково-практичне видання / А.М. Шульга. – Х.: Ніка Ново, 2012. – 192 с.
14. Великий тлумачний словник сучасної української мови / укл. О. Єрошенко. – Донецьк: ТОВ «Глорія Трейд», 2012. – 864 с.
15. Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар: у 2 т. / за заг. ред. В.Я. Тація, В.І. Борисова, В.І. Тютюгіна. – 5-те вид., допов. – Х.: Право, 2013. – Т. 2: Особлива частина / Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін та ін. – 2013. – 1040 с.
16. Судимість осіб та призначення мір кримінального покарання у 2002 році // Вісник Верховного Суду України. – 2003. – № 4 (38). – С. 32-41.
17. Аналіз стану здійснення судочинства судами загальної юрисдикції в 2014 р. (за даними судової статистики)// Вісник Верховного Суду України . – 2015. – № 6 (178). – С. 23-35.
18. Кулик О.Г. Сучасна кримінальна ситуація в Україні: тенденції і прогноз // www.nbu.gov.ua.
19. Дані Міністерства Охорони навколишнього середовища України за 2016 рік // <http://www.ukrinform.ua/rubric-regions/2038096-moz-dijslo-visnovku-so-otruenna-v-izmaili-spriciniv-dos.html>.
20. Розгляд судами загальної юрисдикції справ різних категорій протягом 1990-2000 р.р. // Вісник Верховного Суду України. – 2002. – № 1 (29). – С. 12-26.
21. Жан_Франсуа Гейро, Франсуа Тюаль. Геостратегіяпреступности / Жан-ФпансуаГейро, Франсуа, Тюаль; пер. с франц. – К.: Издательскийдом «Скиф», 2014. – 292 с.

ON SOME VICTIMOLOGICAL ASPECTS OF CRIMINAL LAW OF ENVIRONMENTAL PROTECTION IN UKRAINE

A. DZHUZHA

Statement of the problem. According to the requirements of article 50 of the Constitution of Ukraine, everyone has the right on safe for life and health environment and to compensation caused by violation of this law harm [1]. And in article 66 of the Basic law States that everyone is obliged not to harm nature and to compensate the inflicted losses.

In the current legislation of Ukraine stipulates different forms and means of legal responsibility for offences. In the context of the content chimelong prevent crimes speech, first and foremost, is about criminal legal means of protection of an object such as environment. In particular, section VIII of the Special part of criminal code of Ukraine provides for the number of compositions of crimes against the environment (articles 236-254) [2].

Public danger of these crimes is that through criminal actions or omission of the guilty person (or persons in partnership) committed assault on the environment and harmed the health of people, animals and plants, and the environment. How about this aptly remarked by G. Th. Schneider, mountains of garbage, polluted water and air, lack of noise, waste of energy, the growth of irritants in and of themselves are crimes against the environment [3, p. 214].

The same opinion reasonably held and domestic experts who believe that the current ecological situation in Ukraine can be characterized as a crisis, which developed during long time

because of neglect of objective natural factors, uncontrolled, unsustainable use of natural resources, significant deformation of the ecological consciousness of society [4, p. 233].

In this case, as found by A. Yu. Yurchenko, 15% of the territory of Ukraine is in critical environmental condition [4, p. 233]. Moreover, some dealers make this a profitable business, which tragically ends for people (an example is the events of 2016, took place at the Lviv landfill, which have killed a number of rescuers of the State service of emergencies) [5, p. 5].

Based on this public danger of encroaching on the environment and in General on the environment, the legislator has related the natural environment and natural resources (in fact, the environment) to national security (article 3 of the Law of Ukraine "On fundamentals of national security") [6]. According to the Law of Ukraine from December 21, 2010 "On main principles (strategy) of state ecological policy of Ukraine for the period till 2020" a priority of this strategy should be a compulsory environmental concerns when drawing up strategies, plans and programmes of development of Ukraine, introduction of ecological management at the enterprises, the greening of economic activity [7]. The greatest social danger is an activity that falls under the characteristics of crime. Moreover, the environmental sphere related by the Law of Ukraine "On fundamentals of national security of Ukraine" main directions of state policy on issues of national security of Ukraine (article 7).

Therefore, the environment in Ukraine is a priority object of legal protection, given that from criminal encroachments not only on the consequences for nature, fauna and flora, and the like, but also human health. In addition, illegal activity in this area is one of the factors of victimization in the population (probability of becoming a victim of crime) [8, 240-256].

These circumstances led to the selection of the object and the subject of this research article and identified its main task – to establish the content of separate TAA aspects of criminal-law protection of the environment and to develop scientifically based solutions to them in fact.

The state of research. As shown by the results of a study of the scientific literature, questions actinology aspects of criminal-law protection of the environment is the focus of domestic and foreign scientists as criminal law and criminologists. The most active and productive in the direction of work such as: Yu. V. Baulin, A. M. Bandurka, And. Borisov, V. V. Vasilevich, F. Top, M Wolfgang, Genth, V. V. Golna. M. Golovkin, A. M. Jude, I. Drapkin, A. P., Sakaluk, P. C. Dage, .. Dobruno, V. A. Konovalov, V. S. Of Minsk, Is. M. Moses, A. M. Litvinov, S. V. Tolubinsky, V. J. Angling, V. A. Tulyakov, E. Fattah, L. V., Frank, N. Frey, Th. Schneider, V. I. Shakun, etc.

These and other scientific developments chimelong character and made up the methodological basis of this research article.

Summary of the main provisions. As noted A. A. Lapin, provision of affordable social control over domestic crime cannot be effective without priority-safety of personality, society and state from criminal encroachments. The competence of this process involves the development of ideas for criminological security. Under such a broad sense means the totality of political, ideological, economic, socio-psychological, legal and other measures formulated and implemented by the competent state and public institutions and citizens, first, the prevention (warning) of criminal encroachments on the rights of the individual, society, the state, and second, to protect against such attacks [10, p. 9].

Given the above and the contents chimelong prevention [9, p. 105-123], is to therefore find out the essence of the concept "environment".

According to the requirements of article 5 of the Law of Ukraine from June 25, 1991 "About protection of surrounding environment" the natural environment is a combination of natural and natural-social conditions and processes, natural resources involved in economic turnover and unused in the economy in a given period (land, subsoil, water, air, forest and other vegetation, fauna), landscapes and other natural complexes [11].

Under the protection of the natural environment, including the means chimelong prevent crime, understand the implementation of government policy aimed at the preservation of a safe for existence of living and lifeless nature of environment, protection of life and public health from negative impacts caused by environmental pollution, achievement of harmonious interaction of society and nature, protection, rational use and reproduction of natural resources [12, p. 530].

As shown by the scientific literature, interchangeably with the term "natural environment" it uses the term "natural environment" and "environment". In this environment, scientists understand that part of earthly nature , як4а is directly connected with life and human activities

[13, p. 15], and under the environment – the natural conditions of the environment in which there is living entity, the body [14, p. 178]. And although, as correctly stated by A. M. Shulga, these terms are essentially the same in its etymological value [13, p. 15], among them there are individual differences. In particular, if the natural environment includes the natural body and the natural processes that interact with humans in the process of production and non-production activities, in the environment – the environment is included in addition to natural environment, man-made material components, phenomena and processes [13, p. 15].

Consequently, without extending the overall discussion on the designated topic as it is not included in the content of the subject of this study, it should be recognized that the concept of "natural environment" is more inclusive in nature and value from others used in science and in legislation terms ("ecology", "water Fund"; "objects of natural reserve Fund" and others [15, p. 194-460] that was decisive Ares the choice of the object of this research. However, given that one of the elements of the subject matter of criminological victimology is actinology characteristics of victims (victims of criminal (and not other illegal) encroachments, and social and personal (objective and subjective) reasons and conditions conducive to development affected [9, p. 22-23], it is very important to find out the General content of criminological characteristics of crimes that infringe on the environment, which in the current criminal code of Ukraine are reflected in section VIII of the Special part, albeit in a slightly truncated (limited, Sienna, floor, etc.) – "Crimes against the environment", which in particular refers to the main determinants contributing to the Commission of crimes against the natural environment, as in the current edition of the specified section of the criminal code and placed in it the sections of the Code do not account for all of the backbone elements of this concept and do not allow for vcdimager level to conduct effective activities to prevent crimes in this sphere of fight against crime.

This conclusion, in particular, can be done if based on the content of the concept of "crimes against the environment", formulated by scientists (the totality of socially dangerous acts that harm the environment, pose a threat to the biological and physical basis of human existence and ecosystems [4, p. 234], as well as from the structure of section VIII of the Special part of criminal code, which basically defined almost all the objects of legal protection within the systems of signs that define the meaning of "natural environment" (art. 5 of the Law of Ukraine "On environmental protection" [11].

As shown by the scientific literature, criminological characteristic of crimes against the environment are the level, structure and dynamics of its indicators [4, p. 234]. In particular, according to special criminological studies, the level of these crimes in Ukraine is characterized by the growth of this type of crime. So, in the last 10 years were registered from 1200 to 2060 crimes in the sphere of the environment and identified from 1200 to 1750 criminals [4, p. 234-235]. Thus, if in 2002 (And the reporting year since the adoption of the criminal code of Ukraine 2001 [2]) in the overall structure of convicted persons for crimes against the environment was 1.4% [16, p. 37], in 2014 – 0,8 % [17, p. 26]. And these tendencies were decisive and kept in the 2015-2016 academic year. and amounted to more than 1% [18]. Known to the public only in 2016 became public the dangerous consequences of non-compliance with rules of environmental safety in the city of Izmail of Odessa region, river pollution in Cherkasy and Chernihiv regions, other violations and environmental objects, the victims were ordinary citizens of Ukraine, fish stocks and other natural-protected form) [19].

Moreover, as correctly stated by A. Y. Yurchenko, crime in this area is characterized by a high degree of concealment of violations of the law of Ukraine "on nature protection" [4, p. 235]. In particular, according to scientists, the level of latency of crimes against the environment reaches about 95%. And this can be explained as shortcomings in law enforcement and the judiciary, and insufficient monitoring of compliance with the requirements of the law, legal nihilism of the population, corruption schemes, etc [4. c, 235], which, no doubt, must be considered when developing and justifying actinology of measures to prevent these socially dangerous encroachment.

That is why, apparently, can be explained by the fact that the share of these crimes since 1991 [20, p. 26] at the present time is illegal (from 0.5% to 1% in total crime), and their dynamics varies considerably depending on the specific type of crimes [4, p. 235].

As practice shows, the overwhelming majority of these crimes are: a) illegal cutting of forests – 47%; b) illegal hunting – 25%) violation of rules of subsoil protection – 16; d) illegal

occupation of fish, animal or other water extracting craft – 28%; d) blasting operations in violation of the rules of protection of fish stocks – about 43% in the total crime environment [4, p. 235].

Behind the motivation and purpose of committing a crime against the environment, scientists klassificeret them: 1) acquisitive crimes committed for profit or financial authorities (these include: illegal felling of forests (article 246 of the KKK); unlawful production of fisheries (article 249 criminal code) and others); 2) environmental crimes committed by officials in the result of nonexecution of environmental legislation (pollution of water bodies and atmospheric air (article 240 of the criminal code, article 241 of the criminal code); the pollution of the sea by substances harmful to health or living resources of the sea, the violation of legislation on continental shelf of Ukraine (articles 243, 244 of the criminal code); 3) careless crimes, which include: careless damage to the forest (article 246 criminal code); pollution of water bodies and atmospheric air (articles 240, 241, 253) [4, p. 235].

Conclusion. Therefore, the crime against the environment, how about this concluded O. Y., Yurchenko, is a very dangerous phenomenon for their disabilities, which may occur after many years and cause significant damage to nature and mankind [4, p. 235]. Even more categorical in this regard, said foreign experts, who argue that the destruction of our planet by man – it really is a serious question of the XXI century. Although global causes of natural destruction are beyond the issues of crime, however, some efforts and increased destruction due to the influence of certain crimes, acting on behalf of the state, large corporations or traditional criminal world [21, p. 231].

REFERENCE:

1. Konstytuciya Ukrayiny : stanom na 21 bereznaya 2016 roku. – X.: Pravo, 2016. – 68 s.
2. Kryminalnyj kodeks Ukrayiny: zi zminamy ta dopovnenyamy stanom na 20 bereznaya 2016 roku / uklad. ta pidgot. V.I. Tyutyugin. – X.: Pravo, 2016. – 308 s.
3. Shnajder G.J. Krymynologyya: Per. s nem. / podobshh. red. L.O. Yvanova. – M.: Yzdatelskayagruppa «Progress» – «Unyversal», 1994. – 504 s.
4. Kryminologiya : pidruchnyk / V. V. Golina, B. M. Golovkin, M. Yu. Valuska ta in. ; za red. V. V. Goliny, B. M. Golovkina. – Xarkiv : Pravo, 2014. – 440 s.
5. Bajvydovych O., Kasyanova Y. Kto y skolkozarabativaet na musore kyevelyan // Vesty. – 2016. – S. 5. – 22 iyunya.
6. Pro osnovy nacionalnoyi bezpeky Ukrayiny: Zakon Ukrayiny vid 19.06.2003 roku № 964-IV // Oficijnyj visnyk Ukrayiny vid 01.08.2003. – K., 2003. – № 39. – St. 351.
7. Pro osnovni zasady (strategiyu) derzhavnoyi ekologichnoyi polityky Ukrayiny na period do 2020 roku: Zakon Ukrayiny vid 21 grudnya 2010 roku // Oficijnyj visnyk Ukrayiny vid 24.01.2011. – K., 2011. – № 3. – St. 158.
8. Poterpilyj vid zlochyynu: mizhdyscyplinarne pravove doslidzhennya / Za zag. red. Yu.V. Baulina, V.I. Borysova. – X.: Vyd-vo Krossroud, 2008. – 364 s.
9. Kryminologichna viktyimologiya : navch. posib. / Ye. M. Moiseyev, O. M. Dzhuzha, V. V. Vasylevych ta in. ; za zag. red. O. M. Dzhuzhi. – Kyiv : Atika, 2006. – 352 s.
10. Lapyn A.A. Strategyya obespechenyya krymynologicheskoy bezopasnosti lychnosty, obshhestva, gosudarstva y ee realizacyya organamy vnutrennyx del: monografyya / A.A. Lapyn; pod red. S.Ya. Lebedeva. – M.: YuNYTY-DANA: Zakon y pravo, 2012. – 252 s.
11. Pro oxoronu navkolyshnogo pryrodnogo seredovyshha: Zakon Ukrayiny vid 25.06.1991 roku № 1265-XII // Vidomosti Verxovnoyi Rady Ukrayiny vid 08.10.1991. – K., 1991. – №41. – St. 546.
12. Naukovo-praktychnyj komentar Kryminalnogo kodeksu Ukrayiny / Za zag. red. O.M. Dzhuzhi, A.V. Savchenka, V.V. Chernyeya. – K.: Yurinkom Inter, 2015. – № 7. – 1063 s.
13. Shulga A.M. Zlochyyny proty dovkillya. Pytannya kvalifikacyi: naukovo-praktychne vydannya / A.M. Shulga. – X.: Nika Novo, 2012. – 192 s.
14. Velykyj tlumachnyj slovnyk suchasnoyi ukrajinskoyi movy / ukl. O. Yeroshenko. – Doneczk: TOV «Gloriya Trejd», 2012. – 864 s.
15. Kryminalnyj kodeks Ukrayiny. Naukovo-praktychnyj komentar: u 2 t. / za zag. red. V.Ya. Taciya, V.I. Borysova, V.I. Tyutyugina. – 5-te vyd., dopov. – X.: Pravo, 2013. – T. 2: Osoblyva chastyna / Yu.V. Baulin, V.I. Borysov, V.I. Tyutyugin ta in. – 2013. – 1040 s.

16. Sudymist osib ta pryznachennya mir kryminalnogo pokarannya u 2002 roci // Visnyk Verhovnogo Sudu Ukrayiny. – 2003. – № 4 (38). – S. 32-41.

17. Analiz stanu zdijsnennya sudochnstva sudamy zagalnoyi yurysdykciyi v 2014 r. (za danymy sudovoyi statystyky)// Visnyk Verhovnogo Sudu Ukrayiny . – 2015. – № 6 (178). – S. 23-35.

18. Kulyk O.G. Suchasna kryminalna sytuaciya v Ukrayini: tendenciyi i prognoz // www.nbu.gov.ua.

19. Dani Ministerstva Oxorony navkolyshnogo seredovyshha Ukrayiny za 2016 rik // <http://www.ukrinform.ua/rubric-regions/2038096-moz-dijslo-visnovku-so-otruenna-v-izmaili-spriciniv-dos.html>.

20. Rozglyad sudamy zagalnoyi yurysdykciyi sprav riznyx kategorij protyagom 1990-2000 r.r. // Visnyk Verhovnogo Sudu Ukrayiny. – 2002. – № 1 (29). – S. 12-26.

21. Zhan Fransua Gejro, Fransua Tyual. Geostrategyya prestupnosti / Zhan-FpansuaGejro, Fransua, Tyual; per. s francz. – K.: Yzdatelskyjdom «Skyf», 2014. – 292 s.